Fylkesmannen i Telemark

Miljøvernavdelingen
Saksbehandler, innvalgstelefon
Gunnar Djuvik, 35 58 61 67

Kontrollrapport - systemrevisjon

Kontrollrapport nr: 2014.002.R.FMTE	
Saksnummer: 2014/449	
Dato for kontrollen: 01.04.2014-02.04.2014	

Informasjon om kontrollert virksomhet:

Navn: Notodden kommune, Seksjon for samfunnsutvikling og tekniske tjenester	**Organisasjonsnr. (Ramsflog renseanlegg):** 976 825 012 **Foretaksnr. (Notodden kommune):** 938 583 986
Postadresse: Postboks 193, 3672 Notodden	**Tlf. kontaktperson:** 35 01 50 75
Besøksadresse, renseanlegg: Tinnesgate 4, 3670 Notodden	**e-post kontaktperson:** bjornar.tollefsen@notodden.kommune.no
Kommune/ kommunenr.: Notodden/ 0807	**Bransjenr. (NACE-kode) org 976825012:** 37.000 Oppsamling og behandling av avløpsvann
Tilstede ved kontrollen: Se vedlegg 2	**Anleggsnr:** 0807.0027.01

Kontrollomfang
Kontrollen er ikke en uttømmende kontroll innen Fylkesmannens tilsynsområde, men er avgrenset til temaene for denne systemrevisjonen. Dette gjelder ytre miljø avgrenset til overløp fra Ramsflog renseanlegg og tilhørende ledningsnett inkludert pumpestasjoner samt internkontroll knyttet til disse tema.

Kontrollrapportens innhold
Rapporten beskriver avvik og anmerkninger som ble konstatert under kontrollen i forhold til Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) og Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) kap. 14.

Resultater fra kontrollen
Fylkesmannen avdekket 2 avvik*. Det er ikke gitt anmerkninger*.

Oppsummering avvik: Avvik nr. 1 med underpunkt er knyttet til internkontroll, avvik nr. 2 med underpunkt er knyttet til kontroll med begrensning av forurensning fra avløpsanlegget.

Oppfølging etter kontrollen
Rapporten skal følges opp fra virksomhetens side slik dette framgår av pålegg med frister i denne rapportens oversendelsesbrev.

Skien	30.05.2014	Gunnar Djuvik
Sted	Dato	Fylkesmannen i Telemark

(etter fullmakt, rapporten er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift)

* Avvik og anmerkning er definert på side 3 i rapporten

Innholdsfortegnelse

1. Innledning

2. Dokumentunderlag

3. Omfang

4. Avvik

5. Andre forhold

6. Gjennomføring

Vedlegg:

Vedlegg 1: Dokumentunderlag fra virksomheten

Vedlegg 2: Deltakere ved Fylkesmannens revisjon

1. Innledning

Rapporten er utarbeidet etter systemrevisjon ved Ramsflog avløpsanlegg i Notodden kommune 01.04.2014 og 02.04.2014. Revisjonen er en del av Fylkesmannens planlagte kontrollvirksomhet for inneværende år.

Formålet med systemrevisjonen var å gjennomgå hvordan Notodden kommune ivaretar ansvar og plikter fastsatt i regelverk knyttet til avløpsanlegget.

Systemrevisjonen ble gjennomført ved gjennomgang av dokumenter, ved intervjuer rundt temaene med aktuelle personer i organisasjonen, og ved verifikasjon av om krav overholdes og rutiner blir fulgt opp i praksis slik de er beskrevet.

Rapporten omhandler avvik som er avdekket under revisjonen.

Definisjon - avvik:

Overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Definisjon - anmerkning

Et forhold som tilsynsetatene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse, miljø og sikkerhet og som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

2. Dokumentunderlag

Mottatte dokumenter før gjennomføring av revisjonen er opplistet i vedlegg 1.

3. Omfang

Kontrollen er ikke en uttømmende kontroll innen Fylkesmannens tilsynsområde, men er avgrenset til temaene for denne systemrevisjonen, dvs. overløp fra avløpsanlegget med undertema. *Avløpsanlegg* er definert som renseanlegg og avløpsnett inkludert pumpestasjoner. Undertema som er valgt er drift og vedlikehold, overløpsmålinger, problemstrekninger, saneringsplaner og plan for ettersyn. Internkontroll knyttet til de nevnte tema inkludert risikovurderinger med tilhørende handlingsplaner, beredskap og klimatilpasninger, er også en del av kontrollen.

4. Avvik

Avvik 1: Virksomheten har mangelfull internkontroll

Avvik fra: *Forskrift om systematisk helse- miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften), § 5, 2. ledd, pkt. 2, 5, 6, 7 og 8.*

a) Virksomhetens internkontrollsystem beskriver ansvar, oppgaver og myndighet, men det er ikke samsvar mellom beskrivelsen av avdelingsingeniørens oppgaver i de forskjellige kapitlene i generell del i internkontrollen.

Jfr. Internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 5

Kommentar:
Beskrivelse av avdelingsingeniørens oppgaver er forskjellig i generell del kapittel 5.4 (der avdelingsingeniør ikke er nevnt), 8 og 9.2.
Gjennom intervju kom det fram at det også er uklart hvem som skal utarbeide driftsinstrukser.

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding:
Ansvarsforhold og oppgavefordeling må avklares, og virksomheten må revidere internkontrollsystemet slik at dette er entydig. Tilbakemelding med revidert internkontroll og avklaring av ansvarsforhold og oppgavefordeling sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev.

b) Virksomheten har skriftlige rutiner for intern revisjon, men har ikke gjennomført dette siden 2008, til tross for at kap. 9 i generell del beskriver at det skal gjennomføres hvert år.

Jfr. Internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 8

Kommentar: Virksomheten må jevnlig gjennomføre intern revisjon av sitt internkontrollsystem slik det er beskrevet i rutine 9.3.3 i generell del. Generelt må intern revisjon og andre rutiner gjennomføres slik det er beskrevet i internkontrollsystemet.

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding:
Virksomheten må gjennomføre intern revisjon av eget internkontrollsystem jevnlig som forutsatt i eget internkontrollsystem.

c) Kunnskap om og opplæring i virksomhetens eget internkontrollsystem er varierende og til dels mangelfull.

jfr. Internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 2

Kommentar:
Virksomhetens ansatte er i varierende grad kjent med sitt eget internkontrollsystem. Under intervjuer kom det fram at noen av de ansatte ikke kjenner internkontrollsystemet så godt. Flere ansatte kjenner ikke til om det er gjennomført noen risikoanalyse for ytre miljø.
Kap. 11.2 i generell del beskriver internopplæring, men denne er lite konkret. Det er ikke kjent om det foreligger noen opplæringsplan eller annen konkret plan for hvordan de ansatte skal læres opp i eget internkontrollsystem.

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding:
Virksomheten må lage en konkret plan for hvordan de ansatte skal få innføring i og holde seg oppdatert på eget internkontrollsystem. En beskrivelse av planlagt oppfølging av dette avviket sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev

d) Virksomheten har tidligere kartlagt og vurdert risiko med hensyn til ytre miljø for avløpsanlegget, men risikoanalysen er ikke revidert siden 2009, og er mangelfull.

- Virksomheten har ikke fulgt opp alle tiltak i egen tiltaksplan tilhørende ROS-analysen fra 2009.
- Klimaendringer og mer intensive nedbørsperioder er ikke omhandlet i ROS-analysen.
- Virksomheten har ikke en tilfredsstillende beredskapsplan for større hendelser på avløpsanlegget.

Jfr. Internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 6

Kommentar:

- Virksomheten har sendt risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse)gjennomført i 2009 med tilhørende tiltaksplan. Følgende punkter i tiltaksplanen er ikke gjennomført som planlagt:
  - Lage prosedyre for tiltak og varsling ved brudd på hovedledning under Tinnå bru.
  - Kartlegge nærmere overløp med hensyn til formål, funksjon og driftsdata.
  - Gjennomføre rutinemessig kontroll av at A-alarmene virker

  Virksomheten har engasjert tidligere ansatte som i perioder kartlegger ledningsnettet, og dette blir registrert i Gemini VA. Når det gjelder kartlegging av overløp spesielt - som beskrevet i tiltaksplanen - er dette arbeidet ikke fullført.

- Problemer/hendelser som følge av mer intensive nedbørsperioder er ikke tatt inn som tema i virksomhetens ROS-analyse.

- Rutiner beskrevet i kap. 4 i driftshåndboken dekker ikke en beredskapssituasjon.

  Det er laget en «Flomperm», med bl.a. beskrivelse av tiltak ved flom i Tuven-området. I denne permen finnes også liste over viktige telefonnummer, men denne er ikke oppdatert. Dokumentene i flompermen kan være en del av en beredskapsplan, men det må også lages handlingsplaner for andre beredskapssituasjoner/-hendelser ved avløpsanlegget, og dette må inkluderes i en beredskapsplan for avløp.

<u>Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding:</u>

Kopi av følgende planer og risikovurderinger sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev:

- *Revidert ROS-analyse for avløpsanlegg med tilhørende tidfestede tiltaks-/handlingsplaner.*
- *Aktuelle hendelser utløst av mer intensive nedbørsperioder må også tas med i ROS-analysen.*
- *Det må lages en beredskapsplan for større hendelser på avløpsanlegget, som f.eks. brann, flom, ras og evt. andre hendelser som kan sette avløpsanlegget ut av funksjon over lengre tid. Planen bør forankres i kommunens overordnede beredskapsplan.*

e) Virksomheten har ikke tilstrekkelig med rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av HMS-lovgivningen.

- Virksomheten har rutiner for avviksbehandling og det finnes avviksskjema, men det er noe uklart hva som skal rapporteres som avvik.
- Virksomheten har journal for tilsyn med driftsoverløp, men ikke skriftlig rutine for tilsyn med disse.
- Virksomheten har mangelfull dokumentstyring.
- Virksomheten har mangelfull oppfølging av egne planlagte tiltak etter Fylkesmannens kontroll i 2008.
- Virksomheten har ikke rutine for vurdering av prioritet på alarmer i driftskontrollanlegg for avløp.

Jfr. Internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 7

Kommentarer:

-Flere ansatte sier de ikke er sikre på hva som skal rapporteres som avvik. Kapittel 3 i driftshåndboken beskriver når avvik skal rapporteres, men dette virker uoversiktlig.

Minner om at man ved avviksbehandling må se på årsakssammenhenger og i tillegg til å gjennomføre strakstiltak vurdere hvilke tiltak som kan settes inn for å hindre gjentakelse av avvik.

-Virksomheten har ettersyn med driftsoverløp(regnvanns-/nødoverløp), men har ikke skriftlig rutine som beskriver hva som skal utføres ved ettersyn.

- Virksomheten har prosedyrer og journaler for drift av renseanlegg og pumpestasjoner. Noen av disse er ikke nevnt i eller knyttet opp mot gjeldende internkontrollsystem. Flere av dem har en annen topp-/bunntekst enn den i gjeldende internkontrollsystem.

- I svarbrev til kontrollrapport fra 2008 datert 02.09.2009 er det laget en plan for etablering av nye rutiner innen 1/10 og 1/11 2009. 11 av disse er ikke etablert.

-Virksomheten har et alarmsystem hvor alarmene er delt inn i A-, B- og C-alarmer etter hvor viktige de er. A-alarmer går ut som SMS, så valg av prioritet på alarmer er viktig. Driftsoperatørene velger hvilken prioritet alarmene skal ha, men det foreligger ikke noen skriftlig rutine for denne prioriteringen.

Fylkesmannens forventninger til kommunens oppfølging og tilbakemelding:

-*Virksomheten må revidere sitt internkontrollsystem slik at det tydelig framkommer hva som skal rapporteres som avvik. Kopi av reviderte rutiner sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev.*

-*Virksomheten må utarbeide skriftlige rutiner for vedlikehold og ettersyn med driftsoverløp. Kopi av rutiner sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev.*

- *Virksomheten må ha en entydig dokumentstyring og gå gjennom sine prosedyrer og dokumenter for å samle disse i ett system som skal ha samme dokumentstyring.*

-*Virksomheten må gå gjennom egen tilbakemelding på kontrollrapport fra 2009 og gjøre en vurdering av hvilke rutiner som fortsatt er aktuelt å etablere. Dokumentasjon med vurderinger av hvilke rutiner som er etablert og hvilke som ikke lenger er aktuelle sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev.*

-*Virksomheten må opprette skriftlig rutine for prioritering av alarmer. Kopi av denne sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev.*

Avvik 2: Virksomheten har ikke tilfredsstillende kontroll med begrensning av forurensning fra avløpsanlegget.

Avvik fra: *Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), § 14.5, 4. ledd*

a) Virksomheten har mangelfull registrering og beregning av driftstid for overløp fra avløpsanlegget.

- Det er kun installert overløpsregistrering i omkring halvparten av de 30 pumpestasjonene.

- PA 223 Lindstå er registrert med overløpstelling, i listen «Registrering nødoverløp fra pumpestasjoner», men slik registrering er ikke installert.

- Det er ikke installert noen form for overløpsregistrering fra kummer med regnvannsoverløp.

Kommentar:

- Det er et krav i forurensningsforskriften § 14-5, 4. ledd, om at «Den ansvarlige skal fra 31. desember 2008 registrere eller beregne driftstid for utslipp fra overløp». Fylkesmannen forutsetter at tidsregistrering av overløp etableres ved alle pumpestasjoner.
- Tidsregistrering skal, i tillegg til pumpestasjoner, også etableres ved andre overløp av betydning. Når det gjelder spørsmålet om hvilke andre typer overløp som skal ha tidsregistrering, må dette bestemmes på bakgrunn av en risikovurdering. Vesentlige kriterier i en slik vurdering er resipientforhold, antall abonnenter og type påslipp oppstrøms overløpspunkt.

  For alle overløp der det ikke etableres tidsregistrering, må det gjøres en vurdering av forurensningsbidraget. Grunnlaget kan her bl.a. være oppstrøms abonnentantall og -type, driftserfaringer med de aktuelle overløpspunktene osv.

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding:

Virksomheten må oversende følgende materiale til Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev:

- Oversikt over overløp ved alle pumpestasjoner og ved andre overløp av betydning der det skal etableres tidsregistrering. Det skal vedlegges en tilhørende tidsplan for gjennomføring av disse tidsregisteringstiltakene.

- For alle mindre overløp der det ikke etableres tidsregistrering, skal det vedlegges dokumentasjon som begrunner at det ikke er behov for tidsregistrering.

b) Virksomheten har ikke tilstrekkelig kontroll med drift av avløpspumpestasjoner med hensyn til overløpshendelser.

Jfr. forurensningsforskriften § 14.5, 1. ledd

Kommentar:

Kun 5 (snart 7) pumpestasjoner av i alt ca. 30 er overvåket via driftskontrollanlegget. Det er ukentlig tilsyn med pumpestasjoner, men det betyr i teorien at en stasjon kan gå i overløp i en uke uten at noen oppdager det.

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding:

Virksomheten må lage en plan for installasjon av driftsovervåkning på de resterende pumpestasjoner i rensedistriktet for Ramsflog avløpsanlegg. Det må gjøres en vurdering (evt. som del av ROS-analysen) som resulterer i at de viktigste pumpestasjonene prioriteres. Kopi av tidfestet plan for dette arbeidet sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev.

c) Virksomheten måler ikke overløpsmengden i og ved renseanlegget. Overløp i og ved renseanlegget skal inkluderes i beregning av rensegrad for avløpsanlegget.

Jfr. Forurensningsforskriften § 14.11, siste ledd.

Kommentar:

Det er etablert mengdemåling av overløp inne i renseanlegget. Virksomheten må i tillegg etablere mengdemåling på overløpet fra kum før innløpspumpestasjon til Ramsflog RA (PA 201, Ramsflog), og

vurdere om også overløp før Tinnå bru og eventuelt PA 260, Tuven har til hensikt å avlaste renseanlegget ved større vannmengder. Dersom dette er tilfelle, må det etableres mengdemåling også på disse overløpene.

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding:

Dokumentasjon på gjennomførte vurderinger og tidsplan for etablering av mengdemåling sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev.

d) Tank med fellingskjemikalie (PAX 18) er ikke tilstrekkelig sikret.

jfr. forurensningsforskriften kap 18, «Tanklagring av farlige kjemikalier og farlig avfall»

Kommentar:

Lagring av kjemikalie (PAX) i store tanker på renseanlegget må risikovurderes med hensyn til fare for forurensning av ytre miljø ved eventuelt utslipp. Det må avklares om innholdet i tankene kommer inn under kap. 18 i forurensningsforskriften som gjelder farlige kjemikalier, og tiltak beskrevet i forskriftens § 18-6 må i tilfelle vurderes.

Fylkesmannens forventninger til kommunens oppfølging og tilbakemelding:

Virksomheten må dokumentere at det er utført en risikoanalyse for eventuelle hendelser knyttet til tanklagringen, og dersom tanklagringen kommer inn under bestemmelsene i § 18 i forurensningsforskriften må det settes inn tiltak i form av en barriere. En tidfestet plan for dette arbeidet sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev. Det vises til forskriftens overgangsregler i § 18-11 mht. endelig frist for gjennomføring av barriere-tiltak.

5. Andre forhold

Gjeldende tillatelse for Ramsflog avløpsrenseanlegg etter forurensingsloven for utslipp av avløpsvann er gammel. Vi vil i oppfølgingen av denne kontrollen ta stilling til behov for oppdatering og gi føringer for videre arbeid med slikt arbeid. Vi viser her også til møte 08.04.2014 om planlagte rehabiliteringstiltak på renseanlegget. Videre arbeid som gjelder den planlagte rehabiliteringen og forholdet til utslippstillatelse vil skje som egen sak uavhengig av denne kontrollrapporten.

6. Gjennomføring

Systemrevisjonen omfattet følgende aktiviteter:

- Utsendelse av brev datert 29.01.2014 med varsel om systemrevisjon og gebyrsats
- Bekreftelse v/ epost 12.02.2014 av dato for kontroll og sluttmøte samt oversikt over dokumenter som Fylkesmannen ønsker oversendt før kontrollen
- Åpningsmøte 01.04.2014
- Intervju og verifikasjon/befaring 01.04.2014 og 02.02.2014
- Avsluttende møte 08.04.2014 med presentasjon av funn

Vedlegg:

- I vedlegg 1 er det gitt en oversikt mottatte dokumenter fra virksomheten.
- I vedlegg 2 er det gitt en oversikt over deltakerne på kontrollen

VEDLEGG 1

Dokumentunderlag fra virksomheten

- **Følgende materiale ble mottatt før kontrollen ved epost 18.03.2014:**

- Driftsrutiner: for PS og tre RA
- Flytskjema: for tre RA
- Overløp: registrering av nødoverløp på PS + oversikt overløp PS og ledningsnett
- Akkreditert prøvetaking: innholdsfortegnelse
- Avvik: 2 eksempler
- IK-prosedyre: eksempel Bruk av personlig verneutstyr, 2008
- IK-Driftshåndbok: utgave 1, 09.06.2008
- IK- Generell: utgave 1, 09.06.2008
- Kartblad oversikt: rensedistrikt og ledninger, er også sendt som papirutgave pr post
- ROS-analyse: Forvaltningsenteret, 08.09.2012, gjelder brann
- Saneringsplan: excelark med oversikt og prioritet pr 2011

- **Følgende materiale ble mottatt ved kontrollen 01. - 02.04.2014:**

- Vedrørende ROS: Notat/ referat fra møte 03.02.2010 om sårbarhet i kraftsystemet
- Utskrift fra flompermen – gjelder ved en flomsituasjon på Tuven
- Beredskapsplan – viktige telefoner til interne og eksterne personer og instanser -12.05.2008
- Eksempel - skjema nr 20 – for utfylling ved kontroll av overløp
- Eksempel – drifts- og vedlikeholdsrutiner – ledningsstrekk avløp - liste over kloakkstrekk som må etterses med faste intervall og spyles – ca 2009
- Eksempel – saneringstiltak – punkt og strekninger – for årene 2013 og 2014

- **Følgende materiale ble mottatt til informasjon ved avsluttende møte 08.04.2014:**

- Fire presentasjoner fra kommunen/ NVE i forbindelse med flommen 2011

VEDLEGG 2

Oversikt over personer som var direkte involvert i systemrevisjonen.

I tabellen under er det gitt en oversikt over deltakere ulike deler av undersøkelsen:

Navn	**Funksjon**	Formøte (ikke avholdt)	**Åpnings-møte 01.04.14**	**Intervju 01.04.14-02.04.14**	**Verifikasjon/ befaring 02.04.14**	**Sluttmøte 08.04.14**
Fra kommunen:						
Ragnar Frøland	teknisk sjef					X
Bjørnar Tollefsen	virksomhetsleder		X		X	X
Kjetil Tømmer	avdelings-ingeniør VAR		X	X	X	X
Øyvind Rui	driftsoperatør		X			X
Ove Dalen	driftsoperatør		X			
Ole Sverre Kantebakke	oppsynsmann, ingeniørvesenet		X	X	X	X
Hans Smylingsås	driftsoperatør, ingeniørvesenet		X	X		
Helge Steinmoen	driftsformann, renseanlegget			X	X	X
Fra Fylkesmannen:						
Gunnar Djuvik	senioringeniør		X	X	X	X
Elisabeth Hammerli	overingeniør		X	X	X	X